

Денисюк О. Я.

начальник відділу освітньої статистики і аналітики ДНУ «Інститут освітньої аналітики», Київ, Україна, denysyuk.oksana@gmail.com
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0001-8584-0647>

Дронь Т. О.

молодший науковий співробітник сектору вищої освіти відділу освітньої статистики і аналітики ДНУ «Інститут освітньої аналітики», Київ, Україна, t.dron@iea.gov.ua
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0003-1374-5610>

Титаренко Н. В.

завідувач сектору дошкільної, загальної середньої і позашкільної освіти відділу освітньої статистики і аналітики ДНУ «Інститут освітньої аналітики», Київ, Україна, nataliatytarenko@gmail.com
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-5837-393X>

Ткаченко В. В.

молодший науковий співробітник сектору дошкільної, загальної середньої і позашкільної освіти відділу освітньої статистики і аналітики ДНУ «Інститут освітньої аналітики», Київ, Україна, val_tkachenko@ukr.net
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-3389-9935>

РЕФОРМА НУШ ЯК СКЛАДОВА ІНТЕГРАЦІЇ УКРАЇНСЬКОЇ ОСВІТИ В ЄВРОПЕЙСЬКИЙ ОСВІТНІЙ ПРОСТІР

Анотація. У статті розглянуто умови та шляхи інтеграції вітчизняної системи освіти в європейський освітній простір крізь призму впровадження реформи Нової української школи (НУШ). Досліджено етимологію понять «освітній простір» і «освітнє середовище», їхні спільні й відмінні риси, розглянуто процес євроінтеграції через поняття інтернаціоналізації. Для ефективної євроінтеграції система освіти України має виконати ряд стратегічних завдань, зокрема забезпечити відповідну підготовку науково-педагогічного персоналу, створити дорожню карту входження вітчизняної освітньої системи до європейського освітнього простору, реформувати її фінансування, запровадити сучасні освітні технології, тожні тим, що використовуються в європейській освітній практиці. Важливими євроінтеграційними завданнями є: підвищення якості підготовки вчителів, розширення автономності закладів освіти, забезпечення їх міжнародного співробітництва та освітньої мобільності здобувачів освіти. Установлено, що на шляху до інтеграції української системи освіти в європейський освітній простір існує низка викликів. Зокрема, дещо застарілий спосіб організації навчального процесу, що в ряді випадків означає просте репродукування учнями навчального матеріалу без елементів дискусії та висловлювання власної думки. Результати моніторингу стану реалізації НУШ у пілотних закладах освіти свідчать, що у фокусі уваги вчителів найменше перебуває інформаційно-комунікаційна компетенція, яка відіграє ключову роль у системах освіти ЄС.

Ключові слова: загальна середня освіта, євроінтеграція, Нова українська школа, європейський освітній простір, освітнє середовище, інклюзія, компетентності.

JEL classification: I28.

DOI: 10.32987/2617-8532-2022-4-84-97.

© Денисюк О. Я., Дронь Т. О., Титаренко Н. В., Ткаченко В. В., 2022

Ознакою сучасного світу є потужні глобалізаційні процеси, які пронизують усі сфери людської діяльності й проявляються в постійному зростанні економічної, політичної, культурної, суспільної взаємодії держав на міжнародному рівні. Не є винятком й освітня галузь, вплив якої на формування людського капіталу важко переоцінити, особливо сьогодні. В Україні законодавчо ухвалено європейський курс розвитку, отже, усі складники освітньої галузі повинні відповідати європейським стандартам, що передбачає якісне надання освітніх послуг [1].

Проблематикою інтеграції української системи освіти в європейський освітній простір займалася низка вітчизняних учених, як-от: Є. В. Годованик, Г. Є. Тихомирова, О. М. Топузов, Ж. Ю. Чернякова та ін.

Мета статті полягає в дослідженні основних шляхів інтеграції вітчизняної освітньої системи в європейський освітній простір крізь призму реформи Нової української школи.

На нашу думку, у контексті європейської освітньої інтеграції важливо дослідити етимологію поняття «освітній простір» як складову якісної організації освітнього процесу. Відомо, що «освітній простір» не є усталеною категорією та не має єдиного законодавчого визначення. Його часто співвідносять із поняттям «освітнє середовище». Зауважимо, що поняття «освітній простір» і «освітнє середовище» не є тотожними, оскільки «простір» не обов'язково передбачає зовнішнє втручання в його формування, а середовище створюється, формується під впливом діяльності суб'єктів із метою забезпечення якісного освітнього

процесу. Законом України «Про повну загальну середню освіту» введено поняття «безпечне освітнє середовище», яке Закон трактує як сукупність умов у закладі освіти, що унеможливають заподіяння учасникам освітнього процесу фізичної, майнової та/або моральної шкоди [2]. У міжнародних джерелах поняття «освітній простір» здебільшого розглядається як глобальна категорія, а саме: міжнародний освітній простір, європейський освітній простір, український освітній простір тощо. С. Цюра й А. Терзалова стверджують, що поняття «освітнє середовище» ширше за поняття «освітній простір», адже вважають освітнє середовище сукупністю предметних і суб'єктивних характеристик, які є педагогічно цілеспрямованими та соціально супутніми. Поняття ж «освітній простір» вони розглядають у двох аспектах:

- у широкому розумінні – як організацію сукупності всіх процесів у середовищі певної освітньої організації;
- у вузькому розумінні – як організацію навчального процесу в закладі освіти, класі чи навчальній групі [3].

Інтеграцію освітнього простору деякі науковці розглядають у контексті інтернаціоналізації освіти. Наприклад, Ж. Чернякова зазначає, що інтернаціоналізація – це процес адаптації національних освітніх систем відповідно до тенденцій міжнародного розвитку. На думку дослідниці, інтернаціоналізація освіти передбачає її інтеграцію в європейське та світове співтовариство; осучаснення організаційного, методичного й навчально-виховного компонентів. Виходячи з теорії інтернаціоналізації освіти, Ж. Чернякова констатує, що цей процес мож-

на досліджувати з використанням декількох підходів, а саме:

- діяльнісного (трансформація змістового наповнення);
- прогностичного (визначення перспективних цілей інтеграції);
- компетентнісного (напрацювання інтернаціоналізованих компетентностей, необхідних для встановлення міжнародних відносин);
- процесуального (запровадження міжнародних стандартів у діяльність закладу освіти) [4].

Зазначимо, що концепцією «Нова українська школа» передбачено створення сучасного освітнього середовища, яке забезпечить необхідні умови, засоби й технології для навчання учнів, учителів і батьків [5]. Для побудови принципово нового освітнього простору було вивчено й запозичено досвід ряду зарубіжних країн, таких як Данія, Естонія, Німеччина, Польща, Швеція. В основу нової моделі покладено принципи безбар'єрності та формування інклюзивного середовища. Такий підхід створює умови для здобуття освіти дітьми з особливими освітніми потребами разом із іншими учнями.

Інтеграція України в ЄС, на нашу думку, відбувається шляхом поступального приведення політичної, економічної, соціальної, інших сфер до європейських стандартів. Особливої актуальності для нашої країни цей рух набув після 23 червня 2022 р., з ухваленням рішення про надання Україні статусу кандидата на членство в ЄС. З огляду на цю подію, важко переоцінити вплив освітньої сфери на формування в учасників освітнього процесу європейського способу мислення, засвоєння європейських цінностей тощо.

З метою реалізації освітою цих завдань необхідно забезпечити трансформацію, передусім, загальної середньої освіти. Зокрема, науковці Національної академії педагогічних наук України вважають, що якість загальної середньої освіти та освітній простір – це головні компоненти, які впливають на трансформацію освіти. Наприклад, на думку О. Топузова, для ефективної євроінтеграції вітчизняної системи освіти треба виконати такі завдання (табл. 1).

Слід зауважити, що європейська спільнота з повагою ставиться до національних особливостей освітніх систем країн-членів ЄС. Тому метою співпраці визначають обмін досвідом одночасно зі збереженням національних особливостей кожного освітнього простору, сприяння неперервному навчанню громадян ЄС, вжиття заходів щодо підвищення мобільності здобувачів освіти, розроблення спільних освітніх програм, обмін інформацією тощо. Однак ключовою умовою інтеграції вітчизняної освіти в європейський освітній простір є поліпшення її якості, зокрема системи повної загальної середньої освіти. Як європейське, так і вітчизняне наукове товариство вважає, що досягнення належного рівня якості освіти в Україні надасть потужний поштовх вирішенню багатьох питань, зокрема в економічній, політичній та соціальній сферах. Саме тому розвиток і трансформація освітньої сфери мають завжди бути в пріоритеті.

Ми погоджуємося з ключовими компонентами, які, на думку О. Топузова, стануть рушійною силою трансформаційних процесів ефективної євроінтеграції української системи освіти (рис. 1).

Стратегічні завдання євроінтеграції українського освітнього простору

№ з/п	Стратегічне завдання	Визначення/пояснення
1	Актуалізація науково-педагогічного персоналу	Максимальна реалізація вітчизняних учених у напрямках співпраці з ЄС у галузі освіти
2	Створення дорожньої карти входження освітньої системи України до європейського освітнього простору	На основі прийнятих управлінських рішень створення програми розвитку й реформування освіти на визначений період з урахуванням європейського спрямування, підвищення якості освіти без втрати національної культурної самобутності
3	Реформування фінансування системи освіти України	Забезпечення прозорості фінансування освітніх закладів, диверсифікація джерел фінансування (ширше залучення коштів від меценатів, спонсорів та ін.), децентралізація джерел фінансування (за участі громад), встановлення зв'язку між наповнюваністю учнями освітніх закладів/класів і фінансовими надходженнями
4	Запровадження сучасних освітніх технологій	Запровадження компетентнісного підходу, використання європейських та створення вітчизняних освітніх технологій, розвиток прикладних наукових досліджень
5	Розширення автономності закладів освіти	Делегування більших повноважень навчальним закладам, залучення місцевих громад до прийняття рішень і розв'язання проблем
6	Підвищення якості підготовки вчителів	Розвиток вищої й післядипломної освіти, надання можливості реалізовувати новий зміст освіти, спрямований на європейську інтеграцію, запроваджувати інноваційні методи, проводити стажування вчителів у країнах ЄС
7	Міжнародне співробітництво закладів освіти	Активне використання інформаційно-комунікаційних технологій для поглиблення співпраці між вітчизняними та європейськими закладами освіти
8	Освітня мобільність	Створення умов і підтримка прагнень учнів здобувати освіту за кордоном, створення конкуренції, залучення зарубіжного досвіду

Складено авторами за: [6].

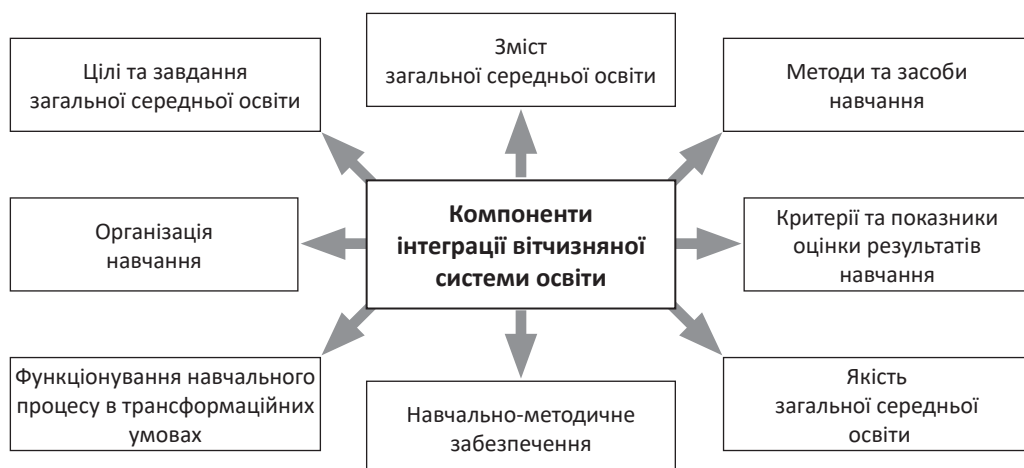

Рис. 1. Компоненти євроінтеграції вітчизняної системи освіти

Побудовано авторами за: [6].

Якість освіти, на нашу думку, є ключовим компонентом у контексті трансформації системи освіти. Саме якість гарантує результативність надання освітніх послуг, які мають забезпечити потреби учнів у розвитку та набутті необхідних компетенцій відповідно до освітніх стандартів. Значущість освітньої галузі в багатьох аспектах життя, зокрема її провідну роль у забезпеченні розвитку, конкурентоспроможності, стабільності й безпеки держави, можна зрозуміти, розглянувши її крізь призму двох значень: відносного й абсолютного. А саме: відносне значення якості освіти полягає в її відповідності Державному стандарту, абсолютне – у відповідності потребам і запитам суспільства.

В основу визначення якості загалом та якості освіти зокрема покладено принцип стандартизації. Якщо у вищій освіті європейських країн освітні стандарти в цілому стосуються Болонського процесу, то в загальній середній освіті такі чіткі критерії відсутні. Однак такими критеріями можуть бути, наприклад, сукупність норм, вимог і принципів, притаманних загальній середній освіті європейських країн. Ці вимоги, на нашу думку, повинні бути досліджені вітчизняними освітянами й науковцями та стати своєрідним орієнтиром на шляху євроінтеграції української освітньої системи, зокрема на рівні загальної середньої освіти.

Під час такого науково-аналітичного процесу доцільно врахувати способи, якими держави-члени ЄС заохочуються підвищувати якість освіти. А саме:

– встановлення цільових показників і створення рейтингів держав;

– співпраця та обговорення навколо спільних питань.

Окрім того, треба враховувати один із ключових аспектів забезпечення належного рівня освіти – наявність якісної навчальної й навчально-методичної літератури: підручників, посібників, що мають відповідати вимогам Державного стандарту, задовольняти потреби учнів і вчителів [6].

Ключовою ознакою європейського освітнього процесу, як і освітнього простору, є його інноваційність. Отже, для ефективної інтеграції національної системи освіти в європейську важливими умовами є постійний розвиток та запровадження новітніх підходів у наданні освітніх послуг і в організації сучасного освітнього простору. Запорукою реалізації цього напряму слугує професійність педагогічних кадрів та їх якісна підготовка й перепідготовка, зорієнтована на забезпечення нових реалій, зокрема щодо впровадження принципів Нової української школи. Сучасний учитель має бути спроможний інноваційно діяти, застосовувати нові підходи в навчанні, ефективно використовувати сучасні технічні засоби навчання. За таких обставин набуває актуальності проблема трансформації підготовки та перепідготовки професійних кадрів у системі освіти [7], оскільки реформа НУШ передбачає, серед іншого, підготовку фахівців для роботи в трансформованому освітньому середовищі.

Зокрема, Міністерством освіти і науки України ініційовано й реалізується розроблення навчально-методичного та організаційно-методичного забезпечення для педагогів базової школи на засадах концепції НУШ у рамках інноваційного освіт-

нього проєкту за темою «Розроблення і впровадження навчально-методичного забезпечення для закладів загальної середньої освіти в умовах реалізації Державного стандарту базової середньої освіти». Серед іншого проєктом передбачено розроблення навчально-методичного забезпечення для реалізації нового Державного стандарту базової середньої освіти, організаційно-методичного інструментарію для педагогів базової школи на засадах концепції НУШ, Типової програми підвищення кваліфікації педагогічних працівників, дистанційних курсів підготовки педагогічних працівників; створення системи оцінювання освітніх досягнень здобувачів загальної середньої освіти, а також її експериментальну апробацію; формування виховної складової освітнього процесу, актуалізованої концепцією НУШ, та її експериментальну перевірку.

Тож можна констатувати, що євроінтеграційні трансформаційні процеси в системі освіти України мають включати зміни також у педагогічній освіті, а отже, й усвідомлення принципів сучасної підготовки вчителя. Реалії сьогодення вимагають від майбутнього вчителя реалізації демократичних принципів, підвищення загально-педагогічної культури, відкритості до змін. Саме такий фахівець здатен забезпечити:

- ефективний розвиток і саморозвиток учня, підтримувати його самореалізацію;

- створення освітнього простору, який спонукає до самостійного прийняття рішень та набуття необхідних навичок і компетенцій. Сучасна система української освіти, де здійснюється реформа НУШ, уже орієнтована на

особистість, що сама розвивається, враховує свої особливості, потреби й можливості [8].

Відповідність ключових положень НУШ європейським нормам можна прослідкувати, проаналізувавши повідомлення Єврокомісії від 30 вересня 2020 р. щодо досягнень європейського освітнього простору до 2025 р. [9]. Було наголошено, що для його подальшого розвитку необхідно зосередитися на шести напрямках: якість освіти, інклюзія та гендерна рівність, зелений і цифровий перехід, викладачі та тренери, вища освіта, геополітичний вимір. Більшість із перелічених напрямів відображено в концепції НУШ.

Розбудова інклюзивності систем освіти держав-членів ЄС стала головним напрямом, заради якого й було створено платформу «Європейський освітній простір» [10]. Основою для її створення став закріплений у Європейській соціальній хартії [11] принцип доступу всіх громадян до якісної та інклюзивної освіти. За інформацією офіційного порталу платформи, ідею створення європейського освітнього простору схвалили лідери країн-членів ЄС на Соціальному саміті 2017 р. у Гетеборзі (Швеція). З того часу й до сьогодні завдяки співпраці було досягнуто таких результатів у галузі освіти:

- майже 95 % дітей отримують дошкільну освіту з 4 років;
- понад 40 % молодих людей здобувають кваліфікацію у вищій освіті;
- майже 90 % молодих людей здобувають повну середню освіту або вже її здобули й отримали документ про це;
- 80 % нещодавніх випускників Erasmus+ знаходять роботу менш ніж через три місяці після закінчення навчання [10].

На наступних 10 років у рамках співробітництва країн-членів ЄС для платформи «Європейський освітній простір» стратегічними напрямками залишаються такі: підтримка держав-членів у їхніх реформах систем освіти та навчання; посилення синергії з іншими сферами політики (дослідження й інновації, соціальна політика, зайнятість) та з інструментами фінансування ЄС для кращої підтримки національних реформ; визначення цілей і показників для керівництва роботою й моніторингу прогресу.

В умовах агресії російської федерації проти України європейський освітній простір відкритий для інтеграції вітчизняної освіти. Створено умови для українських школярів, учителів та науковців заради продовження навчання й роботи в європейській освітній системі. Зокрема, в умовах війни створено чимало організацій для підтримки українських освітян і здобувачів освіти, у т. ч. загальної середньої. На ресурсах платформи «Європейський освітній простір» міститься інформація про проекти підтримки української галузі освіти в умовах російського військового вторгнення на територію нашої держави: онлайн-ресурси для навчання школярів з України, навчання дорослих, підтримки вітчизняних науковців тощо. Наприклад, спільнотою eTwinning [12], по-перше, створено групу «Інтеграція мігрантів і біженців у школі», що пропонує та ділиться освітніми ресурсами й заходами для українських школярів та їхніх вчителів; по-друге, організовано заходи солідарності, керовані громадою, й емоційну підтримку вчителів; по-третє, українським учителям надано доступ до eTwinning, а

вчителі-біженці, які отримали статус у приймаючій країні, можуть зареєструватися в eTwinning.

Освітня політика й України, й ЄС спрямована на людину та потребує розроблення цілісного підходу до якісної освіти й навчання як внутрішньої цінності особистості, що забезпечує всебічне розкриття інтелектуального потенціалу дитини для її якнайповнішої участі в суспільному житті.

Аналіз поняття «якість освіти» та критеріїв якості дає підстави стверджувати, що українська освіта рухається в напрямку інтеграції з європейською. Наприклад, ЄС вважає, що якісна освіта дає молодим людям знання, навички та ставлення для досягнення успіху в житті та вміння розв'язувати проблеми, з якими вони стикаються [9]. Компетентнісний підхід у навчанні українських школярів у рамках реформи НУШ також передбачає формування компетентностей, які включають знання, навички та ставлення, що сприяє їх успішній реалізації в майбутньому [13].

Якість освіти Євросоюз розглядає крізь призму ряду критеріїв, що охоплюють як аспекти формування особистості молодої людини, так і організацію освітньої діяльності в закладі освіти (табл. 2). Серед ключових компетентностей НУШ є й ті, що відображені в критеріях ЄС, а саме: компетентності в різних освітніх галузях, володіння іноземними мовами, соціальна та громадянська компетентність [13].

Європейський освітній простір також робить акцент на інклюзії, гендерній рівності та соціально-економічному статусі учнів, зазначаючи, що ці чинники не повинні впливати

Критерії якісної освіти

Критерій	Пояснення
Набуття базових навичок	Оволодіння цифровими компетентностями, що є необхідною умовою для процвітання в житті, влаштування на роботу, яка приносить задоволення
Освоєння наскрізних навичок	Розвиток критичного мислення, підприємливості, креативності й громадянської активності за допомогою трансдисциплінарних підходів, орієнтованих на учня та заснованих на викликах
Мобільність	Сприяння учням, вчителям і навчальним закладам у тому, щоб вони могли бути мобільними та вільно об'єднуватись один з одним у Європі та за її межами
Багатомовність	Вміння говорити різними мовами є умовою для навчання та роботи за кордоном, а також для повного відкриття культурного розмаїття Європи
Мовне та культурне розмаїття в закладах освіти	Підтримка вчителів в управлінні мовним і культурним розмаїттям у школі є ключовим елементом сприяння поліпшенню якості освіти, зокрема шляхом усунення постійних недоліків у читацькій грамотності. Такий підхід також сприяє підвищенню результатів навчання учнів і молоді із числа мігрантів
Безпечне середовище в закладах освіти	Підтримка закладів освіти як безпечного середовища, вільного від насильства, залякування, образливої мови, дезінформації та всіх форм дискримінації

Складено авторами за: [9].

на їхні освітні досягнення й можливість здобуття освіти як такої.

У фокусі уваги ЄС завжди залишається роль педагогічного персоналу та його професійна підготовка, оскільки без відповідно підготовлених викладачів не можливе запровадження інновацій, інклюзії та трансформаційного освітнього досвіду для учнів. У європейському освітньому просторі вчителі – це висококомпетентні й вмотивовані професіонали, що є рушійною силою змін.

Отже, бачимо, що чимало позицій, висвітлених у повідомленні Єврокомісії щодо досягнень європейського освітнього простору й реалізованих у європейській освітній системі, мають спільні риси з положеннями реформи НУШ в Україні, які вже чотири роки поспіль реалізуються у вітчизняній освітній системі. Зокрема, основними компонентами НУШ є [13]:

- Новий зміст освіти на основі формування компетентностей, потрібних для успішної самореалізації в суспільстві.

- Педагогіка, що ґрунтується на партнерстві між учнем, учителем і батьками.

- Орієнтація на потреби учня в освітньому процесі, дитиноцентризм.
- Наскрізний процес виховання, який формує цінності.

- Сучасне освітнє середовище, що забезпечить необхідні умови, засоби й технології для навчання учнів, освітян, батьків не лише в приміщенні навчального закладу.

Для інтеграції української системи освіти в європейській освітній простір необхідно подолати ряд викликів. Зокрема, це практика застарілого способу організації навчального процесу, що характеризується простим запам'ятовуванням і подальшим репродукуванням навчального матеріалу. Така організація не передбачає елементів дискусії, висловлювання учнями власної думки, формування критичного мислення тощо. Як наслідок, істотно гальмується процес формування творчої, компетентної особистості, здатної до успішного

розв’язання проблем і завдань. Серед іншого на заваді створенню сучасного освітнього середовища постає недосконалість окремих будівель закладів освіти, що унеможлиблює реалізацію принципу безбар’єрності та створення інклюзивного середовища – фундаментальних складових європейської освітньої системи.

Одним із механізмів подолання цих та інших проблем, що виникають на шляху впровадження Нової української школи, є систематичне відстеження цього процесу. Так, Міністерством освіти і науки України було ініційовано моніторингове дослідження, спрямоване на відстеження основних тенденцій під час впровадження нових підходів в освітній

процес на базі 100 пілотних шкіл. Загалом упродовж 2017–2022 рр. реалізовано вісім етапів дослідження, з результатами яких можна ознайомитися на вебсайті ДНУ «Інститут освітньої аналітики» в розділі «Результати моніторингових досліджень» за відповідний рік.

Моніторингове дослідження щодо стану реалізації НУШ у пілотних закладах освіти здійснювалося ДНУ «Інститут освітньої аналітики» спільно з фахівцями Міністерства освіти і науки України. Так, у 2021 р. серед інших питань дослідники вивчали думку вчителів пілотних закладів освіти [14] щодо того, які та як, на їхню думку, компетентності формувалися під час освітнього процесу (рис. 2).

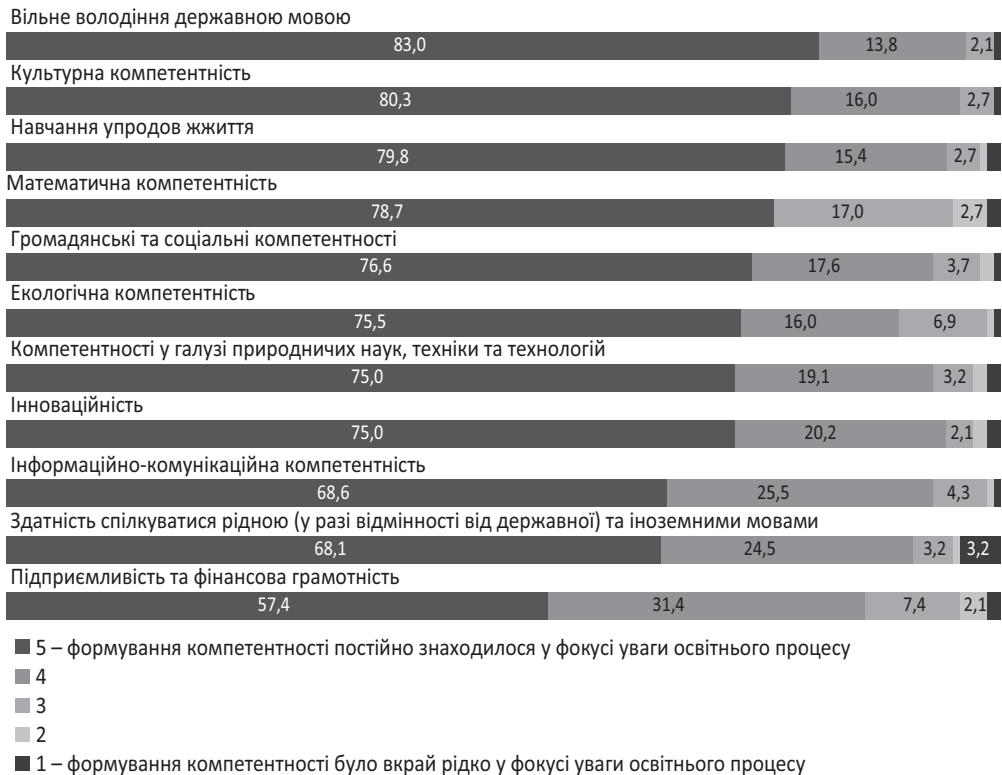

Рис. 2. Розподіл відповідей учителів щодо сфокусованості освітнього процесу на формуванні ключових компетентностей в учнів класу у 2021 р., %

Побудовано авторами за: [14].

Переважна більшість респондентів (83 %) оцінили у 5 балів формування компетентності, яка передбачає вільне володіння державною мовою. Натомість лише 57,4 % вчителів засвідчили, що, здійснюючи освітній процес, постійно приділяють увагу розвитку підприємливості та фінансової грамотності. Формування в учнів культурної й математичної компетентностей та навчання впродовж життя залишаються у фокусі уваги більшості вчителів (80,3, 78,7 і 79,8 % відповідно). До трійки недооцінених в освітньому процесі компетентностей входить інформаційно-комунікаційна, формування якої набуло особливої актуальності в умовах дистанційної та змішаної форм навчання. З огляду на ці дані, необхідно зробити акцент на розвитку цих недосформованих ключових компетентностей, зокрема за допомогою розроблення нового дидактичного забезпечення.

Отже, українська освітня система стає на шлях трансформації та по-

ступально інтегрується в європейський освітній простір, який є платформою для поглиблення співпраці країн-членів ЄС задля покращення якості освіти. Чимало пунктів в установчих документах ЄС мають спільні риси з основними ідеями Нової української школи. На сьогодні НУШ перебуває на етапі впровадження, тож для ефективної євроінтеграції система загальної середньої освіти України має реалізувати низку стратегічних завдань, зокрема забезпечити відповідну підготовку педагогічного й науково-педагогічного персоналу, створити дорожню карту входження вітчизняної системи освіти до європейського освітнього простору, реформувати її фінансування, запровадити сучасні освітні технології, розширити автономність закладів освіти, підвищити якість підготовки вчителів, поглиблювати міжнародне співробітництво закладів освіти та більшою мірою забезпечувати освітню мобільність.

Список використаних джерел

1. Годованик Є. В., Тихомирова Г. Є. Щодо правових аспектів надання освітніх послуг в умовах глобалізації та європейської міждержавної інтеграції. *Збірник матеріалів XXI підсумкової науково-практичної конференції викладачів*. Маріуполь, 2019. С. 57–60. URL: http://mdu.in.ua/Nauch/Konf/2019/zbirka_aktualni_problemi_nauki_ta_osviti_2019.pdf#page=57.
2. Про повну загальну середню освіту : Закон України від 16.01.2020 № 463-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/463-20#Text> (дата звернення: 02.08.2022).
3. Цюра С., Терзалова А. Нормативне закріплення понять «освітнє середовище», «освітній простір», «освітній процес» у контексті педагогічної термінології. *Молодь і ринок*. 2020. № 5 (184). С. 111–117. URL: <http://mir.dspu.edu.ua/article/view/223082/223360>.
4. Чернякова Ж. Ю. Порівняльна характеристика моделей інтернаціоналізації освітнього простору. *Український педагогічний журнал*. 2015. № 4. С. 242–249. URL: http://irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?C21COM=2&I21DBN=UJRN&P21DBN=UJRN&IMAGE_FILE_DOWNLOAD=1&Image_file_name=PDF/ukrjp_2015_4_29.pdf.
5. Про схвалення Концепції реалізації державної політики у сфері реформування загальної середньої освіти «Нова українська школа» на період до 2029 року : розпо-

рядження Кабінету Міністрів України від 14.12.2016 № 988-р. URL: <https://www.kmu.gov.ua/npras/249613934>.

6. *Толузов О. М.* Забезпечення якості загальної середньої освіти: на шляху до європейських стандартів. *Український педагогічний журнал*. 2018. № 1. С. 16–27. URL: <https://uej.undip.org.ua/index.php/journal/article/view/36/15>.

7. *Кулик І. О.* Підготовка майбутніх учителів історії до інноваційної діяльності в контексті інтеграції України в європейський освітній простір. *Витоки педагогічної майстерності*. 2018. Вип. 21. С. 108–112. URL: <http://dspace.pnpu.edu.ua/handle/123456789/11637>.

8. *Пехота О. М., Прасол Н. О.* Підготовка майбутнього вчителя до впровадження педагогічних технологій в умовах інтеграції у світовий освітній простір. *Проблеми та перспективи формування національної гуманітарно-технічної еліти*. 2015. Вип. 42 (46). С. 348–355. URL: <http://repository.kpi.kharkov.ua/handle/KhPI-Press/15371>.

9. Communication from the commission to the European parliament, the council, the European economic and social committee and the committee of the regions. Brussels, 2020. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A52020DC0625>.

10. European Education Area / European Commission. URL: <https://education.ec.europa.eu/about/eea-explained>.

11. Європейська соціальна хартія (переглянута). URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_062#Text.

12. eTwinning supports Ukrainian teachers and students / European Commission. URL: <https://www.etwinning.net/en/pub/newsroom/highlights/-etwinning-supports-ukrainian-.htm>.

13. Нова українська школа. Концептуальні засади реформування середньої школи / М-во освіти і науки України. Київ, 2016. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/nova-ukrainska-shkola-compressed.pdf>.

14. Дослідження щодо стану реалізації НУШ у пілотних закладах освіти : інформ.-аналіт. матеріали / ДНУ «Інститут освітньої аналітики». Київ, 2021. URL: https://iea.gov.ua/wp-content/uploads/2021/09/Pilot_NUS_Report_2021.pdf.

Oksana Denisyuk

SSI «Institute of Educational Analytics», Kyiv, Ukraine, denysiuk.oksana@gmail.com

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0001-8584-0647>**Tetiana Dron**

SSI «Institute of Educational Analytics», Kyiv, Ukraine, t.dron@iea.gov.ua

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0003-1374-5610>**Nataliia Tytarenko**

SSI «Institute of Educational Analytics», Kyiv, Ukraine, nataliitytarenko@gmail.com

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-5837-393X>**Valentyna Tkachenko**

SSI «Institute of Educational Analytics», Kyiv, Ukraine, val_tkachenko@ukr.net

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-3389-9935>

THE NUS REFORM AS A COMPONENT OF THE UKRAINIAN EDUCATION INTEGRATION INTO THE EUROPEAN EDUCATIONAL SPACE

Abstract. *The paper considers the basic principles of the European educational space. The article is aimed to determine the main ways of integrating the domestic educational system into the European educational space through the prism of the New Ukrainian School (NUS) reform. It was pointed out the European Community does not require that the specificities of member countries' education systems be levelled. On the contrary, its priorities include effective cooperation, exchange of experience while preserving the national characteristics of each educational space, promotion of continuous training of EU citizens, carrying out measures to increase the mobility of applicants for education, developing joint educational programmes and exchange of information, etc. In the current conditions of crisis and war in Ukraine, the European community is open to Ukrainian schoolchildren, teachers and scientists. Hubs and special programs for supporting the Ukrainian educational and scientific sphere are being created. The NUS reform in Ukraine is a key element for integration into the European educational space because many provisions of this reform have common features with the principles of the European Community educational system. In particular, it is the formation of competencies necessary for successful self-realization in society, pedagogy based on the partnership between student, teacher and parents, trained and motivated teacher, having the freedom of creativity and developing professional, orientation to the student needs in the educational process, child-centeredness, inclusiveness of educational environment, etc. However, for effective European integration, Ukraine's educational system must take a number of steps that will ensure the transformation of the domestic educational space into European. In particular, to create a road map for the entry of the Ukrainian education system into the European educational space, to expand the autonomy of educational institutions, to ensure appropriate training of scientific and pedagogical personnel, to reform the system of financing education in Ukraine, to introduce modern educational technologies, to improve the quality of teacher training, ensure international cooperation between educational institutions, etc.*

Keywords: *general secondary education, European integration, New Ukrainian school, educational space, educational environment, inclusion, competencies.*

References

1. Hodovanyk, Ye. V., & Tykhomyrova, H. Ye. (2019) Regarding the legal aspects of providing educational services in the conditions of globalization and European interstate integration. *Collection of materials of the XXI final scientific and practical conference of teachers*, 57–60. Mariupol. Retrieved from http://mdu.in.ua/Nauch/Konf/2019/zbirka_aktualni_problemi_nauki_ta_osviti_2019.pdf#page=57 [in Ukrainian].
2. Verkhovna Rada of Ukraine. (2020). *On general secondary education* (Act No. 463-IX, January 16). Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/463-20#Text> [in Ukrainian].
3. Tsyura, S., & Terzalova, A. (2020). Normative consolidation of the concepts "educational environment", "educational space", "educational process" in the context of pedagogical terminology. *Youth and the market*, 5(184), 111–117. Retrieved from <http://mir.dspu.edu.ua/article/view/223082/223360> [in Ukrainian].
4. Chernyakova, Zh. Yu. (2015). A comparative characteristic of the models of internationalization of educational space. *Ukrainian Pedagogical Journal*, 4, 242–249. Retrieved from http://irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?C21COM=2&I21DBN=UJRN&P21DBN=UJRN&IMAGE_FILE_DOWNLOAD=1&Image_file_name=PDF/ukrpj_2015_4_29.pdf [in Ukrainian].
5. Cabinet of Ministers of Ukraine. (2016). *On approval of the Concept for the implementation of the state policy in the reform of general secondary education "New Ukrainian School" for the period up to 2029* (Decree No. 988-p, December 14). Retrieved from <https://www.kmu.gov.ua/npas/249613934> [in Ukrainian].
6. Topuzov, O. M. (2018). The guarantee of the quality of the comprehensive secondary education: on the way to the European standards. *Ukrainian Pedagogical Journal*, 1, 16–27. Retrieved from <https://uej.undip.org.ua/index.php/journal/article/view/36/15> [in Ukrainian].
7. Kulyk, I. O. (2018). Preparation of future history teachers for innovative activities in the context of Ukraine's integration into the European educational space. *Origins of pedagogical skills*, 21, 108–112. Retrieved from <http://dSPACE.pnpu.edu.ua/handle/123456789/11637> [in Ukrainian].
8. Pehota, O. M., & Prasol, N. O. (2015). Training of future teachers to introduce pedagogical technologies in the context of integration into the global educational space. *Problems and prospects of the formation of the national humanitarian and technical elite*, 42(46), 348–355. Retrieved from <http://repository.kpi.kharkov.ua/handle/KhPI-Press/15371> [in Ukrainian].
9. European Commission. (2020). *Communication from the Commission to the European Parliament, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions*. Retrieved from <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A52020DC0625>.
10. European Commission. (n. d.). *European Education Area*. Retrieved from <https://education.ec.europa.eu/about/eea-explained>.
11. Verkhovna Rada of Ukraine. (1996). *European Social Charter (revised)*. Retrieved from https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_062#Text [in Ukrainian].
12. European Commission. (n. d.). *eTwinning supports Ukrainian teachers and students*. Retrieved from <https://www.etwinning.net/en/pub/newsroom/highlights/-etwinning-supports-ukrainian-.htm>.
13. Ministry of Education and Science of Ukraine. (2016). *New Ukrainian school. Conceptual principles of secondary school reform*. Kyiv. Retrieved from <https://mon.gov>

ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/nova-ukrainska-shkola-compressed.pdf [in Ukrainian].

14. SSI «Institute of Educational Analytics». (2021). *Study on the implementation of the NUS reform in pilot schools*. Kyiv. Retrieved from https://iea.gov.ua/wp-content/uploads/2021/09/Pilot_NUS_Report_2021.pdf [in Ukrainian].